

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ
КРАГУЈЕВАЦ

**ИЗБОРНОМ ВЕЋУ МЕДИЦИНСКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ**

ПРЕДМЕТ: ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ О ОЦЕНИ ЗАВРШЕНЕ ДОКТОРСКЕ
ДИСЕРТАЦИЈЕ

Одлуком Изборног већа Медицинског факултета у Крагујевцу, донетој на 7 редовној седници у школској 2008/2009. години, одржаној 27.05.2009. године, именовали смо комисију за оцену рукописа докторске дисертације кандидата Милене Гајић-Стевановић, магистра наука о стратегијском менаџменту и специјалисте превентивне и дечије стоматологије, запослене у Институту за јавно здравље Србије“ Милан Јовановић Батут“, под називом: „Национални здравствени рачуни у трансформацији здравственог менаџмента у Србији“.

На основу прегледа приложеног рукописа докторске дисертације, подносимо Наставно-научном већу следећи

ИЗВЕШТАЈ

Биографија кандидата

Кандидат **Милена Гајић-Стевановић** је рођена 13.05.1957. године у Београду. Стоматолошки факултет у Београду је уписала 1976-77 године, а дипломирала 1983. године, након чега је завршила редован стаж, положила стручни испит и запослила се.

Специјалистички испит из превентивне и дечије стоматологије положила је у року са одличним успехом 1992. године на Клиници за првентивну и дечју стоматологију Стоматолошког факултета у Београду.

У то време је написала радове: „Хронично дејство ексцесивног нивоа флуора на кости и зубе у развоју“ као и штампану књижицу у форми стрипа којом се промовише превентива у стоматологији.

Године 1994. је отишла на Нови Зеланд, у Окланд (Auckland), где је радила као консултант на одељењу превенције повреда Медицинског факултета.

На универзитету Massey (Auckland), Нови Зеланд, завршила је постдипломске студије из бизниса 2000-2001 и добила следеће дипломе:

“*Certificate of Proficiency in Organization and Management*” и
“*Certificate of proficiency in Health System Management*“

Магистарске студије из Стратегијског Менаџмента на БК универзитету, факултета за менаџмент, уписала је 2004. Године, а 2006. године их завршила, после девет положених испита и одбрањене теме: “Стратегија трансформације менаџмента здравствене службе”, под менторством Проф. др Бранислава Машића. Завршетком магистарских студија додељена јој је титула: Магистар наука у стратегијском менаџменту.

Од 2004. године до 2008, била је запослена у Министарству здравља Србије на пројекту Репорте здравственог система, као консултант за праћење фискалне ситуације у здравственом сектору и вођа тима на успостављању националног здравственог рачуна (НЗР) у Србији, а од 2008. је шеф одсека за НЗР у Институту за јавно здравље Србије.

У школској години 2006-2007 на Медицинском факултету у Крагујевцу уписана је на трећу годину докторских студија.

Наставно научно веће Медицинског факултета у Крагујевцу усвојило је у мају 2007. године докторску тезу кандидата др Милене Гајић-Стевановић под називом „Национални здравствени рачуни у трансформацији здравственог менаџмента у Србији.”

Од 2006. године је члан Научног комитета Интернационалне асоцијације здравствених економиста.

Од 2006. представља Србију у оквиру Светске здравствене организације као focal point за национални здравствени рачун.

Од 2008.године као експерт из европске регије учествује на радионицама Светске здравствене организације за промену методологије израде НЗР-а.

До сада је радове у вези са националним здравственим рачуном презентовала на многим домаћим конференцијама, радионицама и састанцима.

Презентовани о објављени радови релевантни за докторску тезу

У иностранству је презентацију имала:

1. У Женеви, 2009, на другом регионалном састанку ревизије здравствених рачуна, организованом од стране Светске здравствене организације,
2. У Каиру, 2008, на првом регионалном састанку ревизије здравствених рачуна, организованом од стране Светске здравствене организације,
3. У Лунду, 2007, на Петом глобалном симпозијуму националних здравствених рачуна,
4. У Љубљани, 2007, на радионици НЗР, организованој од стране Светске Банке и Светске здравствене организације,
5. У Будимпешти, 2006, на шестој европској конференцији здравствених економиста

У току рада на националним здравственим рачунима је објавила следеће радове у часописима од међународног значаја:

6. . **Gajic-Stevanovic M**, Teodorovic N, Vuksa A, Zivkovic S. The role and characteristics of a manager in the strategic transformation of the health care system, Serbian Dental Journal, 2008 volume 55(4):247-253
<http://scindeks.nb.rs/SearchResults.aspx?query=ARTAU%26and%26Gaji%25c4%2587-Stevanovi%25c4%2587%2bMilena&page=0&sort=1&stypе=0>
7. Teodorovic N, **Gajic-Stevanovic M**. Запослени у здравству у трансформацији здравственог менаџмента, Стоматолошки гласник Србије, 2008 volume 55(3):188-196 <http://scindeks.nb.rs/Related.aspx?artaun=42263>
8. **Gajic-Stevanovic M**. First Results of National Health Accounts (NHA) of Serbia 2003, 2004, 2005, Social Science Research Network, Electronic Journal, September 29, 2006 http://search.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=933604
9. **Gajic-Stevanovic M**. Marketing in Health, Journal for marketing theory and practice, issue1, 22 August 2006, vol. 37, iss. 1, pp. 35-39, 2006
<http://scindeks.nb.rs/article.aspx?artid=0354-34710601035G>

Радови саопштени на скуповима међународног значаја штампани у изводу:

10. **Gajic-Stevanovic M**, Teodorovic N, Vuksa A, Zivkovic S. Preventive dental measures utilization in Serbia, Health Economics in the Context of Health Care System, book of abstract, pp.320, 2009
11. Dimitrijevic S, **Gajic-Stevanovic M**, Horozovic V. National health account and causes of changes of social inequality, health needs, health state and health care utilization in Serbia, Macedonian medical bilten, Book of abstracts, 2006, pp.112, 2006.
12. **Gajic-Stevanovic M**, Bruckner G, Simonovic V, Dimitrijevic S, Simovic M. National Health Accounts in Serbia 2004, 6TH European health economist conference book of abstracts, pp.– 6-9 Jul, 2006, Budapest
13. **Gajic-Stevanovic M**, Bruckner G, Simonovic V, Dimitrijevic S, Simovic M. National Health Accounts in Serbia, The European Journal of Health Economics, volume 7 – supplement 1, 2006,
14. **Gajic-Stevanovic M** Чему служе Национални здравствени рачуни? - Билтен стратегије за смањење сиромаштва у Србији, број 6, април 2006, Београд дневни лист Политика

Докторска дисертација

Рукопис докторске дисертације др Милене Гајић-Стевановић, под називом „Национални здравствени рачуни у трансформацији здравственог менаџмента у Србији“, изложен је на 435 страница, укључујући и библиографске податке и 3 анекса, од којих 134 странице представљају основни компјутерски сложен текст, а 3 анекса су изложена на 301 страници. Основни текст је документован са 18 оригиналних графикана, 35 табела, 161 библиографска навода из стране и домаће референтне стручне и научне литературе сложене у 3 целине.

Целокупна материја је изложена у осам поглавља и три анекса: УВОД, ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ, ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА, МАТЕРИЈАЛ И МЕТОДЕ, РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА, ДИСКУСИЈА, ЗАКЉУЧЦИ, ЛИТЕРАТУРА И ТРИ АНЕКСА СА ПРИКАЗОМ КЛАСИФИКАЦИЈЕ ПРУЖАЛАЦА ЗДРАВСТВЕНИХ УСЛУГА ПО МЕЂУНАРОДНОЈ КЛАСИФИКАЦИЈИ ЗДРАВСТВЕНИХ РАЧУНА (МКЗР) КЛАСИФИКАЦИЈИ, УСЛУГЕ У ЗДРАВСТВУ КОДИРАНЕ ПО МКЗР, ПРИВАТНИ СЕКТОР ПРУЖАЛАЦА ЗДРАВСТВЕНИХ УСЛУГА КОДИРАН ПО МКЗР.

У **уводном делу, у првом поглављу**, аутор истиче научни и практични значај истраживања Националних здравствених рачуна (НЗР), као нове алатке за менаџмент у здравству. У оквиру тога истиче основне особине НЗР, као и преглед питања на која доносиоци здравствене политике могу добити одговор помоћу НЗР. Посебно се осврће на опис праћења финансијских токова у здравственом систему, кроз методолошки прецизно дефинисане партиципанте у НЗР, као што су извори финансирања, пружаоци здравствених услуга, врста пружене активности у здравственом систему.

У другом поглављу званом **преглед литературе** представљено је Упутство “СИСТЕМ ЗДРАВСТВЕНИХ РАЧУНА”, које је стварано више од петнаест година кроз рад ОЕСД-овог Секретаријата за међународна поређења података о здравственој заштити, као подршка економским анализама политике здравства. Приказан је и документ “Упутство за израду Националних здравствених рачуна које се специјално односи на сиромашне земље”, које је Светска здравствена организација издала 2003. године.

У трећем поглављу кандидат је јасно и концизно изложила **циљеве истраживања** и приказала радну **хипотезу** овог истраживања. Радну хипотезу је базирала на претпоставци да ће се помоћу НЗР моћи да одреди образац здравствене потрошње у Републици Србији у периоду од 2003. до 2006. године. На основу те претпоставке постављени су следећи циљеви и задаци истраживања:

- 1) Да се сагледају сви актери у здравственом систему Републике Србије у процесу успостављања праћења финансијских токова на националном нивоу, и опишу потребни подаци за израду НЗР-а;
- 2) Да се класификују све институције које имају везе са кретањем финансијских средстава у здравственом систему, као и услуге које се у њима пружају;
- 3) Да се помоћу НЗР-а утврди образац здравствене потрошње у Србији у периоду од 2003. до 2006. године;
- 4) Да се одреде и прикажу показатељи здравствене потрошње у Србији у периоду од 2003. до 2006. године, и изврши њихово поређење са показатељима здравствене потрошње у изабраним европским земљама;

На основу постављених циљева, докторант у следећем, четвртном поглављу, детаљно излаже **материјал и методе** које је користила у својим истраживањима. Наведене су институције од којих су добијени подаци за формирање НЗР-а и приказан методолошки оквир на основу кога је рађена ова студија, а то је упутство OECD-а „System of Health Accounts (SHA)” Version 1.0.a кога су израдили Светска здравствена организација (WHO), Светска банка (WB) и Организација за међународну сарадњу и економски развој (OECD), као и методолошко упутство које су Министарство здравља Републике Србије и Републички завод за статистику превели и прилагодили потребама израде НЗР-а у Србији.

Коришћена је метода посматрања, аналитичке и компаративне методе.

У процесу израде НЗР-а прво су дефинисане и кодиране све државне здравствене установе по Интернационалној класификацији здравствених рачуна, што је приказано у **анексу број 1**, а затим здравствене услуге, представљене у планско извештајним табелама Института за јавно здравље Србије, што је приказано у **анексу број 2**. У **анексу број 3**, представљене су приватне здравствене установе (по подацима Републичког завода за статистику) дефинисане и кодиране по Интернационалној класификацији здравствених рачуна.

Резултате истраживања аутор је изложио концизно и документовао према примењеној методологији у петом поглављу. Поглавље резултата садржи четири целине (подпоглавља). Прва целина приказује резултате сагледавања свих актера важних за праћење финансијских токова у здравственом систему. Друга целина пружа резултате повезивања постојећих извора података са терминологијом НЗР. Трећа целина приказује резултате утврђеног обрасца здравствене потрошње у Србији у периоду од 2003 до 2006. Четврта целина пружа резултате поређења здравствене потрошње у Србији у периоду од 2003. до 2006. са показатељима здравствене потрошње у изабраним европским земљама. Сви резултати су изнети на прихватљив начин и солидно документовани врло квалитетним прилозима: 35 табела и 18 графикана.

У поглављу шест, Др Милена Гајић-Стевановић, представља **дискусију** својих резултата, детаљно и критички, уз упоређивање са постојећим сазнањима и резултатима других аутора цитираних у овом и претходним поглављима. Ово поглавље написано је прегледно, усмерено према постављеним циљевима и коментарисано у односу на врсту испитивања. Докторант у светлу савремених научних и стручних схватања расправља о детаљима, како методологије коју је применила, тако и свих детаља који су произашли из приказаних резултата, уз прецизна и адекватна објашњења. Поглавље је подељено у четири целине. У првој целини кандидат дискутује резултате сагледавања свих актера у здравственом систему Србије. У другој целини дискутује резултате повезивања постојећих извора података са терминологијом НЗР-а. У трећој и четвртој целини аутор дискутује резултате утврђивања обрасца здравствене потрошње у Србији у периоду 2003. до 2006. и поређење показатеља са изабраним европским земљама.

У поглављу седам, на основу примењене методологије и добијених резултата кандидат износи логичне и јасне **закључке**, усаглашене са циљевима истраживања. Изведени закључци представљају научно аргументован допринос разрешавању испитиване проблематике. Овим истраживањем потврђена је радна хипотеза по којој ће се помоћу Националних здравствених рачуна моћи да одреди образац здравствене потрошње у Републици Србији у периоду од 2003. до 2006. године.

Аутор закључује:

1. Национални здравствени рачуни су показали да је праћење финансијских токова у здравству са националног нивоа неопходно за добијање реалне слике о целом здравственом систему.
2. Успостављањем националних здравствених рачуна у Србији створена је основа за трансформацију здравственог менаџмента у менаџмент на основу чињеница, не само на националном нивоу код доношења јавно-здравствене политике, него и на институционалном нивоу, при менаџменту здравственим установама и здравственим осигурањем, а и на индивидуалном нивоу код менаџмента људским ресурсима у систему здравствене заштите.
3. Национални здравствени рачуни захтевају ангажованост и посвећеност великог броја институција, које пре увођења НЗР-а нису међусобно блиско сарађивале, као што је случај са пружаоцима услуга здравствене заштите, изворима финансирања и владиним надзорним телима.
4. Резултати истраживања су утврдили образац здравствене потрошње у Републици Србији у периоду од 2003. до 2006. године и одредили здравствене индикаторе који су омогућили поређење здравственог система Србије са системима других земаља.
5. Уочена је сличност у висини укупних расхода за здравство, као и у односу финансијера у здравственом систему Србије са изабраним европским земљама у истом временском периоду.

Поглавље број осам представља **литературу**, са 161 цитираним референтним библиографским наводом битним за проучавану тему, а подељеним на три целине.

Саставни део дисертације су и **анекси**, где је приказано методолошко прилагођавање постојећег система извештавања у Србији са терминологијом Националних здравствених рачуна дефинисаном методолошким упутством Организације за Економски Развој Држава (ОЕРД-а.”.)

У **првом анексу** су приказане државне установе у здравственом систему Србије, класификоване по међународној класификацији.

У **другом анексу** приказане су планско извештајне табеле Института за јавно здравље Србије кодирани по међународној класификацији здравствених рачуна.

У **трећем анексу** је приказан приватни сектор пружалаца здравствених услуга кодирани по међународној класификацији.

ОЦЕНА НАУЧНОГ ДОПРИНОСА И ОЦЕНА КАНДИДАТА

Докторска дисертација кандидата мр сц. др Милене Гајић-Стевановић под називом «Национални здравствени рачуни у трансформацији здравственог менаџмента у Србији» представља оригиналну, самосталну студију, рађену према савременим принципима научно-истраживачког рада, која је од посебног интереса за савремени здравствени менаџмент, и која по свом обиму и квалитету у потпуности задовољава критеријуме докторске тезе.

Ову дисертацију карактерише озбиљност, студиозност и неопходан ниво квалитета.

Аутор је студиозно, документовано и систематски обрадила постављене циљеве своје докторске дисертације, примењујући научне методе и тиме допринела развоју медицинске науке и струке.

Добијени резултати, јасно приказани, дају допринос потпунијем сагледавању употребе НЗР-а у здравственом менаџменту на свим нивоима.

Сам избор теме и проблематике којом се кандидат бавио, изузетно је значајан због могућности добијања корисних података за све субјекте у здравственом систему.

Докторант мр сц. др Милена Гајић-Стевановић је исказала способност за коришћење научно-истраживачке методологије рада као и способност за употребу релевантне литературе. Аутор је својим оригиналним радом дала допринос сазнањима о националним здравственим рачунима и њиховом свеукупном значају за здравство Србије у целини.

На основу свега изложеног комисија са задовољством предлаже изборном већу да прихвати извештај о оцени завршене докторске дисертације под називом « Национални здравствени рачуни у трансформацији здравственог менаџмента у Србији » кандидата мр сц. др Милене Гајић-Стевановић и кандидату одобри одбрану докторске дисертације и одреди дан одбране пред верификованом комисијом за јавну одбрану.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Председник комисије
Проф. Др небојша Арсенијевић
Редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Крагујевцу
Научна област: Микробиологија и имунологија и Онкологија

Проф. Др Слободан Јанковић, члан
Редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Крагујевцу
Научна област: Фармакологија и токсикологија

Проф. Др Невенка Теодоровић, ментор
Ванредни професор Стоматолошког факултета у Београду
Научна област: Болести зуба и уста